

mista, a halál otléte a lehetőségek sorában lenyűgözi az élet- és magyarság-szemléletet. De a kétségbeesés utolsó percében, mikor már minden *racionális* érv és remény elveszett, a lélek mélyéről váratlanul előtör *valami irracionális csakazértis remény!* A nyomorú föld vak csillagként forog keserű levében, a lélek mélyén hulló angyal, tört szív, örültség zokog, — de „lesz még egyszer ünnep a világon!“ A lélek ösztönös életakarása kiált bele ilyenkor az egyéni és nemzeti reménytelenségbe. És csodálatos lelki biztosítószerep ez a remény: megment a végső kétségbeeséstől, összeomlástól, új élet küzdelmére edz. Vajda János ájult kapaszkodása ez a hit koporsókötelébe, a mulandóság problémájának irracionális megoldásaként. És a körében vagdaló halál félelme előtt Adyban is így bontakozik ki szimbolikus víziója az Élet és Halál azonosságáról, megoldva a halál nyugtalanító problémáját. „A Halál is Élet.“

A magyar sors eddigi történelme mindig ennek az irracionális reménynek adott igazat. A magyar lírának ez a másik vonása — és általában ennek a halálíhleten felülemelkedő kiútnak a lehetősége reményt ad a reménytelenségben. A magyarság megint egyszer élet és halál válaszüttjára került s ilyenkor minden erejével az élet és nem a halál felé kell fordulnia. Az ősi ihlet nyugözni próbál; de itt a kiút: a halál gondolatával erőt venni a halálon, a halálíhlet üllőjén megedződni a sorscsapásos élet diadaláért.

FÖLDÉHESEK

*Éhes szemmel, fájó szívvel
Nézik, hogy másnak jut, csak nem nekik.
Pedig a földet, ó, be kedvelik.
Le tudnának borulni úgy előtte,
Mint ájtatos hívő oltár előtt.
Alázattal, pogány daccal szeretnek,
Úgy képzelik, húsból egy darab,
És jussuk van hozzá, mert megszerezték.
De elvesztették és úgy vággyák, daccal,
És Istentámadó, mohó imával,
Minden fűszála bennük ver gyökért,
Minden kalásza nekik hajt fejét.
A csontjukat is mind belétemetnék,
Hogy ott olvadjon széjjel. Ó a föld!
A minden tejnél édesebb ital
És minden húsnál vérzőbb, kéjesebb,
A duzzadó emlőjű, szent anya.*

Taksonyi Pál